

Saltsjö-Boo den 30 juni 2010.

Boo Miljö- och Naturvänner

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

KFKS 2007/490 214

Planenheten, Nacka kommun,

131 81 Nacka

Utställningsyttrande över Detaljplan för del av Tollare 1:16, delplan 2, Tollare strand i Boo, Nacka kommun.

Vi har kunnat konstatera att inga av de synpunkter vi tagit upp i vårt samrådsyttrande har beaktats. Därför vidhåller vi samtliga krav och synpunkter och hänvisar till vårt yttrande daterat 15 februari 2010.

Vi kommer här att upprepa och ytterligare poängtera en del synpunkter.

Sammanfattande synpunkter och krav

Vi motsätter oss bestämt exploatering av nyckelbiotopområden och (vissa) områden klassade som naturvärden.

Enligt skogsstyrelsens klassning är stor del av detaljplaneområdet klassat som nyckelbiotop eller naturvärde.

Detaljplanen ligger inom riksintresse kust och skärgård med starkt skydd i Miljöbalken och har strandskydd enligt samma lag.

Framtidsansvar för kvicksilverbankarna måste fastställas.

Rekreationsintressen för alla delar av befolkningen i Södra Boo måste beaktas. Detta är en viktig hälsofråga.

Biologisk mångfald och Nyckelbiotoper

I vårt samrådsyttrande har vi skrivit ingående om den biologiska mångfalden inom planområdet och starkt ifrågasatt utplåning av nyckelbiotoper och naturvärdesområden med stort antal rödlistade arter av skilda slag. Detta ifrågasättande besvaras inte på något sätt i utställningshandlingarna, som i stort ser exakt likadana ut som de handlingar som sändes för samråd. Inte bara Boo Miljö- och Naturvänner och övriga naturorganisationer har påtalat biologisk mångfald och nyckelbiotoper – utan att bli lyssnade till. Länsstyrelsen har varit skarp i sitt yttrande och konstaterat att man vid beslut om upphävande av strandskydd i juni 2008 hade ett bristfälligt underlag beträffande områdets naturvärden och talar om en *”överraskande lång lista av fynd av rödlistade arter*. Länsstyrelsen påtalar också att Skogsstyrelsen registrerat tre nyckelbiotoper, som helt eller delvis berörs av planområdet. Länsstyrelsen har påtalat att *”En sammanfattning av de nu inventerade naturvärdena bör återfinnas i planbeskrivningen”*.

I planbeskrivningen finns inte ordet nyckelbiotop med och än mindre den sammanfattning av inventerade naturvärden som Länsstyrelsen påtalat borde finnas. Överhuvudtaget ägnas i planbeskrivningen ytterst lite utrymme och tanke kring naturen. Under rubriken *Vegetation* (sid. 6) finns fem och en halv rad – även om man där hinner omnämna att *”inom västra och östra delen av området finns solitärt s.k. rödlistade arter och signalarter”*. Ingen som helst problematisering ägnas åt den synnerligen stora konflikten mellan mycket höga naturvärden och exploatering.

I miljökonsekvensbeskrivningen finns under rubriken *”Nollalternativ”* (sid. 17) begreppet nyckelbiotoper omnämnt. *...”dels av produktiv skog som klassificerats som nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen och därmed omfattas av samrådsplikt för alla skogliga åtgärder enligt MB 12:6. Nollalternativet skulle därmed för barrskogen innebära att förutsättningen för biologisk mångfald, bl.a. i form av rödlistade arter, ökar i takt med att skogen förblir orörd – förutsatt att detta blivit resultatet vid samråd om skogliga åtgärder.”* Det förvånansvärda är att det tydligen inte behövs något samråd med Skogsstyrelsen, när det gäller utplåning av nyckelbiotoper vid exploatering.

Direkt härefter kommer rubriken *”Planförslaget”* (sid 18), där man slutar använda ordet nyckelbiotop och i stället skriver: *”Exploateringen tar huvudsakligen i anspråk och påverkar naturmiljöer av regionalt intresse för den biologiska mångfalden, vilket bedöms leda till mycket stora konsekvenser.”* När man här byter om till annat språkbruk är det mycket svårt för en icke expert att förstå att *”regionalt intresse”* här är liktydigt med nyckelbiotoperna. Som skrivningen nu ser ut ges skenet av att det är värden av lägre klass än nyckelbiotop som exploateras. De rödlistade arter som sedan omnämns och som kommer att försvinna från Tollare är **gränstikka** (en av tre förekomster i Nacka), **grön sköldmossa**, **reliktbock** och **tretåig hackspett**. Härtill borde räknas ytterligare ett antal rödlistade arter.

FN har utlyst år 2010 till internationellt år för biologisk mångfald. Nacka kommun – som utsett sig till Eko-kommun uppmärksammar detta med att vilja fatta beslut som utplånar den biologiska mångfalden i Tollare naturområde.

Strandskydd

Planområdet ingår i Riksintresse kust och skärgård. Hela Nackas kust och skärgård ingår i riksintresse enligt 4 kap. Miljöbalken. Ett riksintresse innebär att miljön är skyddsvärd ur ett

nationellt perspektiv. Utpekandet signalerar att värdena är så höga att de ska ha ett företräde i avvägningen mot andra intressen. Områdena ska skyddas mot ingrepp som medför en påtaglig skada på riksintresset. Riksintressen enligt 4 kap. MB, som är fastlagda av riksdagen, har en starkare ställning än övriga riksintressen i MB. Sådana områden ska med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i sin helhet skyddas. Friluftslivets intressen ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploatering eller andra ingrepp i miljön.

Förutom klassningen som riksintresse gäller Miljöbalkens regler om strandskydd, 7 kap. 13 - 18 §§ mfl. Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur och växtlighet.

Undantag finns i båda lagrummen. När det gäller riksintresset finns undantaget att detta inte ska utgöra hinder för ”utvecklingen av befintliga tätorter”. Att Tollare naturområde skulle vara en befintlig tätort som bör utvecklas är en orimlighet. Inom det av riksintresse och strandskydd avgränsade området (300 m in mot land) finns idag ingen som helst bostadsbebyggelse. Området ligger klart avskilt från villaområdena, Eknäs i väster och Lännersta i öster. Genom att bygga 900 bostäder i Tollare naturområde skapar man en tätort.

När det gäller möjlighet att upphäva strandskydd så finns undantaget ”den aktuella platsen behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området”. Behovet av bostäder i Nacka måste rimligen kunna tillgodoses på någon annan plats än just detta område – som är skyddat enligt två lagrum i Miljöbalken.

Vad gäller själva industrimarken (därvid inte inräknat den orörda skogen som idag ingår i det inhägnade området) så kan mycket väl undantaget ”den aktuella platsen är belägen på redan ianspråkstagen mark” tillämpas. Platsen för det gamla bruket med tillhörande upplagsplatser ser vi inte som hinder för bebyggelse.

Länsstyrelsen har i sitt samrådsyttrande konstaterat att man i sitt beslut 2008-06-16 om upphävande av strandskydd har fattat detta på bristfälligt underlag vad beträffar områdets naturvärden. Detta var ett förhållande som Boo Miljö- och Naturvänner i vårt samrådsyttrande också påtalade – utifrån att den nyckelbiotopklassade gammelskogen av kommunen angavs som ianspråkstagen mark. Det är synnerligen anmärkningsvärt att Nacka kommun inte valt att avvakta med att kräva svar från Länsstyrelsen före det att alla naturinventeringar var klara. Boo Miljö- och Naturvänner har redan 1983 krävt att en naturinventering skulle göras i Tollare naturområde – utifrån då aktuell Områdesplan för Tollare, där vi ingav ett remissvar 14/7 1983. Det dröjde således 24 år innan Nacka kommun – efter flera års hårda påtryckningar från naturorganisationerna – kom igång med en första inventering, som tyvärr gjordes vintertid, men ändå klart kunde utpeka områden i klass med minst nyckelbiotop. Utredning även sommartid skulle dröja 26 år (2009).

Miljökonsekvensbeskrivning

Den MKB som nu presenteras är nära nog identisk med den som gavs ut vid Samrådet. Ett tillägg finns, utredning som gjorts av WSP april 2010 utifrån Dagvattenerosionsskydd – Vattendirektivet . Vi har i vårt Samrådsyttrande gett många synpunkter på MKB:n.

Avsnittet *Naturmiljö* är även i denna upplaga knapphändig, även om det tydligt framgår att större delen av de rödlistade arterna i Tollare kommer att utplånas genom exploateringen. Den av Länsstyrelsen efterfrågade ”sammanfattning av de nu inventerade naturvärdena” återfinns inte heller i denna MKB.

De två kartbilderna (i färg, sid. 16 och 17) från Ekologigruppen blir ganska förvirrande, då här anges klass 2 (regionala), 3 (kommunala) och 4 (lokala) naturvärdesområden. Inget sägs hur dessa relaterar till nyckelbiotoper och som tidigare sagts blir det lätt en bagatellisering. Inkonsekvent blir också, då i referenslistan hänvisas till Tomas Fatsth, Pro Naturas, naturvärdesutredning. Där finns också klass 1 som motsvarar minst nyckelbiotop. I själva texten framgår inte till vilken eller vilka utredningar man hänvisar. I Samrådsprocessen vägrades utlämning av Ekologigruppens utredningar, då de, enligt planchefen ”inte höll måttet och var ett arbetsmaterial med bristande kvalitet”. För att ge en tydligare bild skulle här lagts kartbilder från antingen Skogsstyrelsens klassning av Nyckelbiotoper och Naturvärden eller Pro Naturas kartbilder, där klass 1 (nyckelbiotop) finns med. Dessa två senare omnämnda inventeringar visar ungefär samma avgränsningar för respektive värdeområden.

I MKB:n uppges att borttagandet av en enstaka villa skulle säkra en lokal för rödlistade arter. Dock uppges inte vilka (två eller flera) arter det handlar om. Utan GPS-mätning är det mycket svårt att avgöra just var i naturen denna plats skulle vara.

Kompensation för förlorade naturvärden var något vi hade synpunkter på i Samrådsyttrandet och konstaterade att utplånad naturmark är utplånad. I den då presenterade MKB:n uppgavs att man skulle studera vidare frågan hur man kunde kompensera. I den nu reviderade MKB:n finns ingen studie framtagen, utan man säger att en *”handlingsplan tas fram som redovisar kompensationsåtgärder för att minimera exploateringens påverkan på naturvärdena i området”*. Det är anmärkningsvärt att man tror att det går att kompensera för en avverkad gammelskog. De kvarvarande små skogsbevuxna branterna kan inte fylla den funktion som det planerade exploateringsområdet har. Bergsbranterna i såväl väster som öster är till stor del obevuxna klippor och hållar. En sådan handlingsplan borde ha tagits fram och varit presenterad nu. Genom att tala om en kommande handlingsplan – i verkligheten en ”mission impossible” – förespeglas beslutsfattarna (politikerna) att det är möjligt att flytta alla rödlistade arter och låta de gamla träden återuppstå någon annanstans.

Kraftledningen

Genom planområdet går en 70 kV högspänningsledning – idag som luftledning. Exploateringen förutsätter att ledningen markförläggs. I samrådsyttrande påtalar Vattenfall Eldistribution AB sin ledningsrätt samt nödvändigheten av ett 40 – 50 meter brett område

utmed ledningen, men att en del av detta område är utlagt som kvartersmark. Vattenfall påtalar att det krävs koncessionsbeslut av myndigheten Energimarknadsinspektionen för en jordkabel och en miljödöm för att lägga ledningen som sjökabel. Man vet inte idag om dessa tillstånd kommer att erhållas. *”Dessutom vet vi inte om exploitören är villig att bekosta en ledningsombyggnad från luftledningar till jordledningar.”*

Nacka kommun har utgått ifrån att ledningarna ska markförläggas. Det uttalades redan i planprocessen för de två tidigare detaljplanerna som ett krav att avtal skulle vara klart angående markförläggning före antagande i Kommunfullmäktige av resp. plan. Dessa två planer har antagits, men inget avtal om markförläggning av högspänningsledning finns. Nyligen kom det till vår kännedom att högspänningsledningen utmed detaljplan Tollare Träskväg och i planområdet för Mellanbergsvägen, inte kommer att markförläggas. Kraftledningens nedgrävande eller inte kommer att ha olika konsekvenser ur natursynpunkt. I detaljplan Tollare strand skulle fortsatt luftburen ledning ge utrymme för bevarande av viss del av nyckelbiotopen. Just i denna kraftledningsgata finns naturligt en däld med ett vattendrag (liten bäck) som ger höga naturvärden. Som planenheten kommenterar i samrådsredogörelsen *”I det fall luftledningarna skulle vara kvar måste planförslaget omarbetas”*. En sådan omarbetning skulle i bästa fall rädda den rödlistade gränstickan, men också ett antal andra arter med höga naturvärden som finns i däliden.

Kulverterad bäck

I ovan nämnda däld går en liten bäck, som man i planförslaget tänker kulvertera och bygga över. Där skulle en vägbank och innanför den villor byggas. Länsstyrelsen säger i sitt utlåtande *”I området finns ett vattendrag som avses att kulverteras. Rinnande vatten är sällsynt i vår naturmiljö. De utgör värdefulla element som om det är möjligt bör tas till vara och bevaras”* Bäckens går i nyckelbiotopen och vi anser givetvis att den ska vara kvar med sina värdefulla omgivningar.

Dagvattenutsläpp, spillvattenpump och vattenkvalitet i Lännersta/Skurusundet

I vårt samrådsyttrande tog vi upp som oroväckande att ett dagvattenutsläpp skulle anslutas till ”nödutlopp från planerad spillvattenpumpstation belägen i garaget”.

Länsstyrelsen har tagit upp flera viktiga frågor kring vattenkvalitet i Lännersta/Skurusundet. Bl.a. utifrån Vattendirektivet som anger att vattenkvaliteten inte får försämrats utan ska förbättras – en viss nivå ska vara uppnådd till år 2021. Länsstyrelsen anser att frågan om påverkan behöver utvecklas i fortsatt planering. Likaså anser Länsstyrelsen att lösningen med spillvattenpumpstation i garaget behöver beskrivas mer utförligt. Betr. vattenkvalitetsnormer har VSP gjort en utredning (ej bilagd utställningsmaterialet). Spillvattenpumpstationen finns inte alls omnämnd i planens kommentarer – varken till Länsstyrelsens eller Boo Miljö- och Naturvänners skrivningar. I kommentaren till Länsstyrelsen sägs rent allmänt inledningsvis: *”Länsstyrelsens synpunkter kommer att beaktas i det fortsatta plan- och projekteringsarbetet. Planhandlingarna kommer att kompletteras och justeras.* Frågan är bara när och hur. Nästa steg i processen är beslut i MSN – däremellan finns ingen information till remissinstanser. Frågan om vattenkvalitet är en viktig miljöfråga.

Inte heller har Boo Miljö- och Naturvänner fått något svar på frågan om dagvattenutsläpp (genom infiltration) ner i slänten i skogen, som är Naturreseptat (södra Tollareberget). Frågan är vilka biotopförändringar som kan komma att ske genom att hela bergsplatån ovanför avskogas (d.v.s. kalhuggs för exploateringen).

Kvicksilverbankarna

Fiberbankarnas existens kan inte förnekas även om de efter miljödom blivit övertäckta och på något sätt gjorts till en "icke-fråga". En viktig framtidsfråga är dock vem som har ansvar, om något skulle hända. Det finns ingen 100%-ig garanti för att den genomförda lösningen håller för evigt utan att ge några problem – särskilt när vattenområdet blir mer tillgängligt.

Länsstyrelsen framhåller – angående fiberbankarna – i sitt samrådsyttrande "*Det är angeläget att eventuella effekter i miljön kontrolleras och följs upp under lång tid.*" Vidare säger man "*Planhandlingarna bör kompletteras med information om på vilket sätt ovanstående punkter har beaktats och kommer att beaktas*". Detta ingår i ett avsnitt angående miljödomen från 2005. Planhandlingarna är inte kompletterade med någon information härom.

I sin ansökan om tillstånd (hos Miljödomstolen) har NCC AB angett att ankringsförbud skall gälla inom det vattenområde som täcker fiberbanken och att man ska vidta åtgärder för att sådant förbud meddelas. När man nu läser Sjöfartsverkets samrådsyttrande framgår "*Sjöfartsverket kommer inte att tillstyrka en eventuell ansökan om ankringsförbud om sådant görs hos Länsstyrelsen.*" Detta kommenteras inte av planenheten och finns inte heller med i planenhetens sammanfattning. Utan ankringsförbud ökar givetvis risken för skador på övertäckningen.

Nacka kommun måste snarast klart fastställa vem som har det framtida ansvaret för fiberbankarna. Rimligtvis kan det endast vara endera kommunen eller staten. När byggherren gjort sitt och överlämnat fastigheter till enskilda fastighetsägare och bostadsrättsföreningar, finns inte längre något ansvar kvar hos NCC. Att lämna en eller flera bostadsrättsföreningar med "Svarte Petter" är inte ett anständigt handlande av kommunen.

Rekreation och hälsa

I Planbeskrivningen framhålls under rubriken *Friytor* (sid. 8) att "*Naturmarksområdena i östra delen, Lännerstaberget, och i västra delen, Tollareberget är av stort rekreationsintresse för denna del av sydvästra Boo. Dessa områden samt Mårtens holme ingår i Tollare naturreseptat.*" Genom otydligheter kring vad som är vad rent geografiskt sett kan den som inte är mycket välbekant i området få intrycket av att större delen av höjdplatån – som kan indelas i Tollareberget väster om Hedenströms väg och Lännerstaberget öster härom – skulle ingå i naturreseptatet. Medan i verkligheten naturreseptatet endast omfattar de yttersta klippiga och branta delarna av de två bergsområdena. Det är den lättpromenerade höjdplatån mellan dessa två högre bergsklippor som är av största rekreationsintresse. Det är inte de svårtillgängliga klippformationerna som har högst rekreationsvärde.

Vi har i vårt samrådsyttrande haft många synpunkter vad gäller Rekreation och Hälsa. Vi vill åter lyfta fram att den **namninsamling med 3.412 namn, som gjordes hösten 2008** för att

Rädda Natur i Tollare. Detta upprop fick ett sådant gensvar utifrån **rekreationsbehovet för hela befolkningen i Södra Boo**.

Vi har också i vårt samrådsyttrande påtalat sambandet mellan rekreation i närnatur och god hälsa. Vi omnämner ett antal forskningsrapporter. Under våren 2010 har utkommit en angelägen bok i frågan ”Alnarpsmetoden – Trädgårdsterapi – att ta hjälp av naturen vid stress och utmattning” (bokförlaget Bonnier Existens). Boken är skriven av bl.a. professor Patrik Grahn och innehåller långt mer forskning och kunskap än just kring terapiträdgården i Alnarp. Bl.a. har framkommit i forskningsrapporter att olika människor har behov av olika sorts rekreation i natur – alltifrån helt rofylld till mera av social samvaro. Vidare kan samma person vid olika tillfällen ha behov av olika sorts naturrekreation. Naturens betydelse för **hälsan** kan inte längre förbigås.

Brister i planhandlingarna

En brist i planhandlingarna är att gränsen för Naturreservat Tollare inte finns angiven på varken detaljplanekarta eller illustrationsplan. Detta påpekades av oss i vårt samrådsyttrande, men denna enkla åtgärd har inte vidtagits inför utställning. Vi kan nu läsa att Länsstyrelsen haft samma synpunkt. Länsstyrelsen säger: ”I Planbeskrivningen bör finnas en karta som ger en tydlig bild av var reservatsgränserna går och att bebyggelsens förhållande till reservatsgränsen tydligt framgår.” Planenheten har inte kommenterat frågan. Nuvarande detaljplanekarta och illustrationsplan visar bara ordet ”Natur” lite här och var – både för områden som ingår och som inte ingår i Naturreservatet. Det är omöjligt även för den geografiskt väl insatte att uttyda var gränserna går.

Den demokratiska processen.

Samrådstiden för denna detaljplan låg i tiden över jul- och nyårshelgerna. Detta fick till följd att flera av kommunens egna nämnder fick ge svar i sådan hast att man inte på allvar kunnat fördjupa sig i denna komplexa och omfattande exploatering av bl.a. stora naturområden med höga naturvärden. Förslag i KSAU om bordläggning med anledning av den korta tid handlingarna varit tillgängliga, blev nedröstat med ordförandens utslagsröst.

Utbildningsnämnden svarade genom ordförandebeslut – p.g.a. brådskan. Även Fritidsnämnden har använt sig av ordförandebeslut.

Denna situation – att tre av fem kommunala nämnder/utskott – tvingats fatta beslut om yttranden i för stor hast och inte samlade i plenum, gör att den demokratiska processen inom Nacka kommun verkligen kan ifrågasättas. Vi har demokratiskt valda politiker, men dessa får inte möjlighet att fördjupa sig i ett så omfattande ärende som detaljplan Tollare strand. Det kan inte vara kommunallagens intention att använda ordförandebeslut i situationer som denna. Man hade kunnat förutse de olika nämndernas sammanträdesdagar och anpassat samrådstiden bättre härefter. En möjlighet hade också varit att Kommunstyrelsens ordförande hade satt ner foten och förlängt samrådstiden generellt, så alla berörda hade hunnit granska handlingarna noggrant utan att behöva göra det över julsjukan. Ingen skulle sett just detta som ministerstyre.

En annan demokratifråga är problemet med att Planenheten i kommentarerna till Samrådsskrivelser ger ett flertal halva utfästelser att utredningar ska göras och frågeställningar senare ska lyftas in i planhandlingarna. Bl.a. sägs så i svar till Länsstyrelsen. Detta blir dock inget som kommer till allmän kännedom förrän några dagar före beslut ska tas i MSN – vilket förutsätter att allmänheten håller sig väl underrättad om dagar för sammanträden och känner till att handlingarna kanske kommer på kommunens hemsida i slutet av veckan före sammanträdet – eller kanske i början av samma vecka.

För Boo Miljö- och Naturvänner

Margaretha Josefson

Styrelseledamot

Kerstin Lundén

Ordförande